לא יחפור פרק שני בבא בתרא

אפומא דחצבא. על פי הקונט' קשיא לר"י דאיך יהא האפדנא נייד כולי האי עד שתנדנד הנכתמת דל"כ הכית קרוב ליפול ולפי הענין משמע שהיה בנין חזק שהרי מתוך העושר בנאה וכתמ' שכת (דף עז:) נמי אמר מאי אפדנא אפיתחא דין שמאספין שם לדין משמע דבירה גדולה היא ונראה לר"י דכל גייד נכתמת כשאדם אוחז הכל בידו שזהו דכר מועט הרבה א"כ מתנדנד האפדנא מייב להרמיק ולריצב"א נראה שאין פ"ה דחוק דבדבר מועט מתנדנד הנכתמת שהוא דבר קל אף על פי שהאפדנא אינו מתנדנד כל כך: **זיקא** הוא דקא ממטי לה. קשיא לר"י דליחייב משום אש מידי דהוה אאבנו וסכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו דחייב משום אש כדאמר בפ"ק דב"ק (דף ו.) והכא דאמטי ליה ברוח מצויה אחיי מדפרין עלה מזורה ורוח (ד) מסייעו דאחיי ברוח מצויה כדמשמע בהכונס (שם דף פ. ושם) גבי ליבה וליבתו ברוח ומדפרין מגן היוצא מתחת הפטיש דהיינו ברוח מצויה דחייב משום אש דגבי אש קתני לה בהכונס ואומר ר"י דלא דמי לאש דאין חייב משום אש אלא כשעשה האדם את האש לבדו כדכתיב המבעיר את הבערה בלא שיעב הרוח ואח"כ הולכת על ידי רוח מצויה אבל הכא אין עושה לבדו כל עיקר אלא ע"י הרוח דאי לאו רוח לא הוה רקמא אזלא כל עיקר ודמי לליבה וליבתו הרוח לפטוור והיינו דמשני כי פריך בסמוך מ"מ מגן דהוה סלקא דעתך דדמי ממש לגן ומשני התם ניחא ליה לזיל ומתכוין להכות בכח עד שיצא הגן (ה) ומתרחק בלא שום זיקה וחייב משום אש על מה שגומר והולך על ידי רוח מצויה אבל הכא לא ניחא ליה דתיזל כלומר ואינו מכה בכח ואי לאו (ו) רוח אין הרקמא הולכת בלא ות"ת מ"מ יהא חייב להרמיק מידי דהוה אגורן דמתניתין דחייב להרמיק אע"ג דזיקא ממטי ליה וי"ל דמתני' כרבנן והכא אחיי אלא בגירי דלי' יוסי דלא מחייב אלא בגירי דליה והא דפריך מגן ולא מצי לאוקמי דהיא דגן כרבנן משום דלא פליגי רבי יוסי ורבנן לענין חיוב תשלומין אלא לענין הרמקה וא"ת מאי שנא דמגן וי"ל דמתני' כרבנן והכא אחיי אלא בגירי דליה דר' יוסי דלא מחייב אלא בגירי דליה והא דפריך מגן ולא מצי לאוקמי דהיא דגן כרבנן משום דלא פליגי רבי יוסי ורבנן לענין חיוב תשלומין אלא לענין הרמקה וא"ת מאי שנא דמגן וי"ל דמתני' כרבנן והכא אחיי אלא בגירי דליה דר' יוסי דלא מחייב אלא בגירי דליה והא דפריך מגן ולא מצי לאוקמי דהיא דגן כרבנן משום דלא פליגי רבי יוסי ורבנן לענין חיוב תשלומין אלא לענין הרמקה וא"ת מאי שנא דמגן וי"ל

מגמייה דאפילו לר' יוסי מרמיקין אע"ג דהיא גופה ממטיא נפשה (ו) כמר בר רב אשי ומיהו התם משום דזימנין דכהדי דגא כו' דקאמר לעיל אבל קשה מעורכין לעיל (דף כב.) דאמר רב יוסף אפיקו לי קורקור מהכא וי"ל דגמרא לא סבר לה כרבינא דר"ת פוסק כמר בר רב אשי וכאמימר ועוד אומר ר"י דבעלי חיים שאני דאמירי טפי מרוח דכח אחר מעורב בהן כדאמרינן בנבח קמא (דף ו.): **מאי** שנא מזורה ורוח מסייעתו. ורבינא לא מיתיב לה דסבר כי היכי דלא גמרינן משנת לענין תשלומין דאמפרש רב אשי בהכונס (ב"ק דף פ. ושם) דגבי שכת מלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא הוא וגרמא בנזקין פטור הכי נמי לא גמרינן מהתם שיהא חייב להרמיק ומר בר רב אשי סבר נהי דחיוב תשלומין לא גמרי' לענין הרמקה דליתסב גירי דיליה גמרינן שפיר כיון דגרמא בנזקין אסור: **ורבינא** מאי שנא מגן. וא"ת ואמאי קאמר ורבינא לאמימר נמי מיקשי לענין חיוב תשלומין מאי שנא מגן וי"ל משום הכי נקט רבינא דאמימר הוי מלי לאמוויי דה"ג (ה) חייב לדיליה בתשלומין דלגמרי מדמה לה לזורה ורוח מסייעתו:

אחד נפנים ואחד בל' אילן. מתוך פ"ה לעיל (דף יח.) משמע דנקט אחד נפנים משום דשייך בהו כלאים דהכיא מכאן דכשיש גדר ליכא איסור כלאים וזה סומך לגדר מכאן וזה מכאן ואין גרלה דשדה חבירו דקתני הכא על כרחך לאו בשל זרעים אחירי דהא מוקמי' בגמ' דאמתני' אילנות ואילנות לגפנים לגפנים אבל אילנות לגפנים בעי טפי משום ליפרי ומהאי טעמא גפנים לזרעים בעי טפי אלא דגרלה דנקט אחד נפנים ואחד כל אילן דלא איסור אדעתי' לאמתי' דזקא בגפנים שמלינו בהם שיעור זה במקום אחר לענין כלאים: **אבל** בבבל' ב' אמות. תימה דבפרק המוכר את הספינה (נקמן דף פב: ושם דף פג.) גבי קנה ג' קנה קרקע דאמר רב יוסף עובדא הוה בדורא דרעותא כו' משמע מהתם דבבבל נמי בעינן ד' אמות דבבבל הוה מעשה וא"ל דבהתיא דורא דרעותא היה להם מחרישה גדולה כמו בארץ ישראל: **אבל** בגפנים בעי טפי. והוא שמעון דקיים בהם גבוהים אבל אם נטע גרעין לא דממילא קא גדל ולא גירי דיליה הוא: **אנא** לא קייצנא דאמר רב כו'. וא"ת והתנן במתניתא דקוזן ונוטן דמים וי"ל דאיכא לאוקמי כאילן סרק אבל קשה דאמרינן בהחובל (ב"ק דף נב.) גבי הנהו דיקלי דמכחשי בגופני הוו דקאמר למחר אייתי לי מקורייהו אלמא משום היזק גפנים מותר לקוץ דקלים ויש לפרש דשאני התם שיותר מדאי היו מכחישים בגפנים עד דהוה עדיף דהוה אלא דאי אפשר לקוצן בלא הרס הגפנים ולא אמרינן מן הפסמן: **רקפא.** מה שמנערין מן הפסמן: **מאי שנא מזורה.** בשבת דחייב ואע"פ שהרוח מסייעתו חשיב ליה עושה מלאכה אלמא גירי דיליה מיהו: **היינו זורה ורוח מסייעתו.** כי היכי דלענין שבת הוי כמו לענין נזקין נמי כמו חשיב ליה: **ורבינא מאי שנא כו'.** בשלמא זורה ורוח מסייעתו לא הויא ליה פירכא דקסבר ממונא מאיסור שבת לא ילפינן דהתם מלאכת מחשבת אסרה תורה(ה) וכה"ג מתרלינן ליה להא פירכא בב"ק בהכונס אלא לדיר (דף פ.): **גן.** מיטנגייל"ל היוצאת מן הכחול כשהפטיש מכה עליו: **חייב.** והרי הוליכן הרוח: **ניחא ליה דליזיל.** לחוץ שלא ידליק את ביתו: **מתני' ממוך לשדה חבירו.** בין שדה הלכן בין שדה האילן. וטעמא כדי עבודת הכרם שבשימרום את אילנותיו לא יהא צריך להכניס מחריסתו לתוך שדה חבירו: **מעמיק.** להן בעל השדה שיצאו לתוכו: **קוזן.** בעומק ג' טפחים: **והעליס שלו.** בגמרא (ע"ב) מפרש של מי: **גמ' אבל בבבל שמי אמות.** שמחריסתן קלרה: **פרדיסא.** כרם: **ואם אחריקי לי.** ד' אמות: **שבחא בדי.** כך שמו: **אשכחיה.** רב פפא לרב הונא דקא חפר חפר וקיץ שרשין: **מאי האי.** אמאי קייצתא: **אמרי ליה כולהי.** הבאתי לו לאיות הרבה שלא יקוץ: שהחזיקו

כדנייד נכתמא אפומא דחצבא. שאם יניחו כד על החומה וכיסויה עליה יעוב הכיסוי מחמת הרעדה: **רקפא.** מה שמנערין מן הפסמן: **מאי שנא מזורה.** בשבת דחייב ואע"פ שהרוח מסייעתו חשיב ליה עושה מלאכה אלמא גירי דיליה מיהו: **היינו זורה ורוח מסייעתו.**

[א]כדנייד נכתמא אפומיה דחצבא דבי בר מריון בריה דרבין כי הוה נפצי כיתנא הוה אזלא רקתא ומזקא אינשי אתו לקמיה דרבינא אמר להו כי אמרינן מודה ר' יוסי בגירי דיליה הני מילי דקא אזלא מכחו הכא זיקא הוא דקא ממטי לה מתקיף לה מר בר רב אשי מאי שנא [ב]מזורה ורוח מסייעתו אמרוה קמיה דמרימר אמר להו [ג]היינו זורה ורוח מסייעתו ולרבינא מאי שנא [ד]מגן היוצא מתחת הפטיש והזיק [ה]דחייב לשלם התם ניחא ליה דליזיל הכא לא ניחא ליה דליזיל: **מתני'** [ו]לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות אחד גפנים ואחד כל אילן [ז]היה גדר בינתים [ח] זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן [ט]היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק ג' טפחים כדי שלא יעכב את המחרישה [י]היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו: **גמ'** תנא [יא]ארבע אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמר שמואל לא שנו [יב]אלא בארץ ישראל [יג]אבל בבבל שתי אמות תניא נמי הכי לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו שתי אמות והא אנן תנן ארבע אמות אלא לאו כדשמואל שמע מינה ואיכא דרמי לה מירמא תנן לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות והתניא שתי אמות אמר שמואל לא קשיא כאן בבבל כאן בארץ ישראל רבא בר רב חנן הוו ליה הנהו דיקלי אמיצרא דפרדיסא דרב יוסף הוו אתו צפורי יתבי בדיקלי ונחתי בפרדיסא ומפסדי ליה א"ל (כ) זיל קוץ א"ל והא ארחיקי לי א"ל ה"מ לאילנות אבל לגפנים בעינן טפי והא אנן תנן אחד גפנים ואחד כל אילן א"ל ה"מ אילן לאילן וגפנים לגפנים אבל אילן לגפנים בעינן טפי א"ל אנא לא קייצנא (יד)דאמר רב [טו]האי דיקלא דטעין קבא אסור למקצייה ואמר ר' חנינא (טז)לא שכיב שכחת ברי אלא דקץ תאנתא בלא זימניה מר אי ניחא ליה ליקוץ רב פפא הו"ל הנהו דיקלי אמיצרא דרב הונא בריה דרב יהושע אזל אשכחיה דהוה חפר וקא קאץ שרשיו אמר ליה מאי האי אמר ליה תנן היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק שלשה כדי שלא יעכב המחרישה אמר ליה הני מילי שלשה מר קא חפר טפי אמר ליה אנא בורות שיחין ומערות קא חפרנא דתנן היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו אמר רב פפא אמרי ליה (יז) כולהי ולא יכילי ליה

עד

מסורת הש"ס

(א) (ב"ק ס.), (ב) (שם סב: ושינו), (ג) (לעיל יח.) לקמן סב., (ד) (לעיל יח.), (ה) (שם), (ו) ב"מ לא:, (ז) (שם ע"ש), (ח) (מגילה י:).

הגהות הב"ח

(ה) בשבת יח סיתקן לגדר. נ"ב ע"ל דף י"ח דהיינו דוקא בספסוקי לינמא: (ב) נב' ת"ל רב יוסף אל קון: (ג) שם אמרי ליה מבולהו ולא יכילנא ליה: (ד) תוס' ד"ה דקא וכו' יניח מסייעתו: (ה) בא"ר שיצא הגן ויתרחק: (ו) בא"ר ולי לאו הדרות: (ז) בא"ר אע"ג דהיא נופא ממטיא נפשה ומיהו התם משום דזימנין דנכתמא כי כל"ל ויזיקום כמר בר רב אשי נמתקן: (ח) ד"ה ודכינא וכו' דה"ג דחייב:

מוסף רש"י

מזורה ורוח מסייעתו. דחייב משום מלאכה כשבת אע"פ שהרוח מסייעתו כשהוא מנגיה התבואה כרחת שקורין פלי"ל (ביב ס.). בין. גילון. פיטנגיל"ש. היוצא מתחת הפטיש. קורנס של נפחים (שבת כא.). אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות. כדמפרש שעמת כדי עבודת הכרם, שהיו מורגלים הכרם כמחריסה, יכן כשעת הכליר מיצרין לחוסם בעבלות ולריך לכן מקום שני אחרבע אמות. אלא יכנס עבלות מחרשתו לקרקע מכירו (לעיל יח.). היה בדר בינתים. שאינו מחיקו עוד לעבודת הכרם, זה סומך לגדר מכאן חה סומך לגדר מכאן, ואי נמי לאחר מכן שדה לכן אין כאן כלאים, כדאמר בערובין (יח.). אם נפנים מכאן מותר לזרוע כאן. גבי נמן אדרבע קונדיסין ומתחת זמורה על נכיהן דדמיא לגורת הפתח (לעיל יח.) דגבי כלאים מיכרת היא דבעינן דלא לרי ערבוב. דהא אכלאים קפיד קרא, אבל לזיקה לא מיישינן אפילו בכלאי הכרם דאורייתא, כדתנן זה סומך לגדר מכאן חה סומך לגדר מכאן ואע"ג דיקוי מתחתי (שבת מד:).

עין משפט נר מצוה

צ א מי' פ"ו מהל' שכנים הלכה ג טוש"ע חו"מ סתג סעיף סב טוש"ע חו"מ סי' קנה סעיף טו:

צא ב מי' שם הל' ג וסתג שם טוש"ע חו"מ שם סעיף לד:

צב ג מי' פ"ו מהל' מוכל ומזיק הל' יא סתג סעיף פח טוש"ע חו"מ סי' שפד סעיף כ:

צג ד ה מי' פ"ו מהל' שכנים הל' ח סתג סעיף פב טוש"ע חו"מ סי' קנה סעיף כה:

צד ו ז מי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ג:

צה ח ט מי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' כה:

צו י מי' שם טוש"ע שם ועיין בהג"ה חו"מ:

צז כ מי' פ"ו מהלכות מלכים הל' ט סתג לאין רמבן (ובנב חלכים ב"ק סתקן לסוף פרק החובל דף לד: ועי' ש"ע ב"ד סי' קנה ס"ק ו):

לעזי רש"י

איטנגייל"א [איטשטנגיל"א] ניצוצות.

רבינו גרשום

וכמה נייד. דאמרי' דלידהו הני עצרי חייבין: כי היכי דנייד נכתמא אפומיה דחצבא. כלומר (ו) היוכמה שמכסין ממנו הקיקל: רקתא. שלרעין ארשת"א. אבל הכא גבי הנהו רקתא אינו חייב משום דהוי ליה גירי דדיה דזיקא הוא דקא ממטי ליה ואינו חייב: מ"ש. מהא דתנן גבי שבת באבות מלאכות דהיכא דזורה תבואתו והרוח מסייעתו לרחות התבן דהוי חייב הכא נמי היכא דרוח ממטי לה אמאי אינו חייב. אמר ליה מרימר וראי ברקתא חייב דהיינו כזורה ורוח מסייעתו דחייב לענין שבת. ולרבינא מייתי תו קושיא מ"ש מגן היוצא כו'. דלעולם אין דליקה בלא רוח ואפ"ה חייב הכא נמי מאי שנא (ומאי שנא). התם גבי גן מש"ה חייב דניחא ליה דליזל מביתו אבל הכא גבי רקתא לא ניחא ליה דליזל דהוא צריך נמי לרקתא לצרכו שום דבר מש"ה הואיל ולא קא אזיל מכותו דזיקא קא ממטי ליה סטור: **פ"ס קא** כדי עבודת הכרם. כדי כלי בקר וצמודו שלא ירוש שדה חבירו. לא שני רבעינן ד' אמות אלא בארץ ישראל שרגילין לחרוש שדה אילן בשוורים ומפני חזוק הקרקע אבל בבבל שחורשין בחמורים או חופרין בב' אמות הרחקה סני: דפרדיסא. גפנים: והא רחיקי ליה. ד' אמות: הני מילי באילנות. משדה אילנות: אחד שדה גפנים ואחד שדה אילן. אין מרחיקין אלא ד' אמות: אסור למקצייה. דכתיב כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות: שכחת. הכי שמיה דברייה: תאלי. אילנות: אזל רב פפא אשכחיה לרב הונא אמר ליה מאי האי. דקצצת שרשי: שמעכסין לי. חרישתי: מר קא חפר טובא. וקא קצץ שרשין למטה מג' טפחים: אמרי ליה מבולהו. שהבאתי לו ראיות ממה מקומות ולא יכלי ליה:

ט) ל"ל הכסוי שמכסין בו יכו'

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com